

Yttrande till Inriktningsärendet 2026-2028 Förskolenämnd

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Nämndspecifik omvärldsanalys	3
Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet.....	4
Investeringar.....	6
Lokalresursplan.....	6
Eventuella förslag till ändrade taxor och avgifter	7

Sammanfattning

Förskolenämndens ekonomiska ram föreslås öka med 11 miljoner kronor (1,2 procent), mellan 2025 och 2026. Förändringen beror främst på lönekomensation på 19 miljoner kronor och volymomräkning på -4 miljoner kronor med anledning av minskande barnkullar.

Nämnden framhåller att arbetet i enlighet med beslutad åtgärdsplan behöver fortsätta under planeringsperioden, i syfte att anpassa verksamhetens kostnader till den vikande efterfrågan på förskoleplatser och för att få en ekonomi i balans. Vidare ställer sig nämnden positiv till komensation för lönekostnadsökningar, då det bedöms bidra till att underlätta anpassningsarbetet samt att fortsatt driva en kvalitativ och likvärdig förskoleverksamhet. Framför allt bedöms en fortsatt anpassning av lokalkapacitet till det minskande barnantalet vara nödvändig samt en fortsatt utveckling av förskolornas attraktivitet för att undvika underutnyttjande. Samtidigt behöver en ökad komplexitet i uppdraget hanteras, vilket påverkar resursbehovet.

För att möta dessa utmaningar krävs samlad och strategisk styrning där strukturprogrammet och lokalresursplanen spelar en viktig roll. Genomförandekraften behöver samtidigt säkerställas – organisatoriskt, finansiellt och i samverkan i hela kommunkoncernen.

I nämndens yttrande ingår även kommentarer och synpunkter på lokalresursplanen.

Nämndspecifik omvärldsanalys

Demografi och behovet av förskoleplatser

Befolkningsutvecklingen spelar en kritisk roll för behovet av förskoleplatser. Enligt kommunens senaste befolkningsprognos har antagandena om fruktsamhet höjts något åren 2025–2028 och 2026 förväntas minskningen av antalet barn i förskoleålder ske i lägre takt jämfört med den tidigare befolkningsprognosen. Antalet 1–5-åringar förväntas minska med 370 barn mellan 2025 och 2028, varav 150 mellan 2025 och 2026. Detta kommer innebära ökade lokalkostnader per barn om inte motsvarande anpassning av lokalytan sker. En strukturell anpassning av förskolornas organisation och lokalstruktur bedöms därför som nödvändig för att undvika överkapacitet. Minskningen sker dock inte jämnt över kommunen, vilket innebär att kapacitetstrycket varierar mellan kommunens områden.

Faktiskt utfall för åren 2022–2024 och befolkningsprognos 2025–2032, 1–5 år, Huddinge, samt årlig förändring

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Antal barn 1–5 år	7 058	6 826	6 712	6 563	6 417	6 255	6 195	6 145	6 146	6 177	6 249
Årlig förändring (%)		-3,3	-1,7	-2,2	-2,2	-2,5	-1,0	-0,8	0,0	0,5	1,2

Valmönster och attraktivitet

De kommunala förskolorna påverkas även av att andelen som väljer kommunala förskolor minskat under senare år. Under det senaste året har andelen barn i kommunala förskolor minskat med en procentenhet till 64 procent (motsvarande knappt 70 barn) och minskningen har fortsatt under våren. Utvecklingen riskerar att leda till ineffektivt lokalutnyttjande och ökade kostnader för förskoleverksamheten. Det finns därför skäl att fortsätta prioritera utvecklingsarbete som stärker kommunala förskolors attraktionskraft.

Större omfattning och komplexa behov hos barn i behov av särskilt stöd

I inriktningsärendet konstateras att flera förvaltningar signalerar att antalet barn i behov av särskilt stöd ökar inom förskolan, grundskolan, gymnasieskolan, barn- och ungdomsvården samt funktionshinderområdet. Detta bekräftas också av statistik på området. Nationellt har nästintill fördubbling skett av antalet kontakter i öppenvård på grund av hyperaktivitetsstörningar och beteendestörningar sedan 2017. Huddinge har också i ett länsperspektiv ett relativt stort antal neuropsykiatriska utredningar.

Förvaltningens kartläggning av barn i behov av särskilt stöd visar att det finns stora skillnader mellan kommunens områden och att behoven är större och språkförmågan lägre i socioekonomiskt svagare områden. I lokalbehovsprognosen anges att behovet av filialer, resursavdelningar med färre barn per avdelning bedöms öka under prognosperioden. Till hösten öppnas ytterligare fem filialer inom befintligt lokalbestånd i olika kommundelar, det vill säga en utökning till totalt tio filialer och en specialavdelning.

Utifrån beviljade tilläggsbelopp syns att behoven ökar även hos fristående förskolor, vilket delvis bedöms bero på att de fristående aktörerna har fått mer information om ansökningsförfarandet och rutinerna för tilläggsbelopp. Samtidigt har förvaltningens bedömningar inte förändrats. Majoriteten av beviljade

tilläggsbelopp avser behov av omfattande särskilt stöd för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, utvecklingsförseningar och språkstörningar.

Statliga initiativ

Ökad skolsäkerhet

Vid halvårsskiftet 2025 skärptes lagstiftningen kring förskolors och skolors säkerhetsarbete i brottsförebyggande syfte. Bland annat ska förskolor och skolor ha en beredskapsplan och ett löpande beredskapsarbete samt vidta åtgärder för att obehöriga inte ska ges tillträde till skolans eller förskolans område.

För att finansiera det utökade uppdraget för ökad förskole- och skolsäkerhet skjuter staten till 68 miljoner kronor årligen från och med 2026 i generella statsbidrag som fördelas till alla Sveriges kommuner. Som grundprincip fördelas dessa statsbidrag till berörd nämnd.

Utredningar

Inom utbildningsområdet har ett antal utredningar presenterats under året, däribland:

- Tid för undervisningsuppdraget (SOU 2025:26)
- Riksrevisionens granskningsrapport: Likvärdighet i förskolan – statens stöd, uppföljning och tillsyn
- Slutbetänkande från nationella samordnaren för arbetet mot utanförskap.

I slutbetänkandet från nationella samordnaren för arbetet mot utanförskap föreslås att alla barn ska ha rätt till 30 timmars förskola i veckan, oavsett vårdnadshavares sysselsättning. Samordnaren anser också att det bör utredas hur en obligatorisk förskola för alla barn från tre års ålder kan införas.

I december 2025 väntas utredaren för *En likvärdig förskola av god kvalitet med obligatorisk språkförskola* (Dir. 2024:113) presentera resultatet av sitt uppdrag.

Osäkerhet råder om förslagen kommer att genomföras, när förändringarna kommer att ske och om eventuella statsbidrag kommer att kopplas till föreslagna förändringar.

Riktade statsbidrag

Inom förskolenämndens ansvarsområde finns flera riktade statsbidrag varav de största är Kvalitetshöjande åtgärder i förskolan och Maxtaxa. Cirka sex procent av förskolenämndens totala budget består av riktade statsbidrag. De senaste två åren har större ändringar presenterats i samband med budgetpropositionen, vilket kan förväntas även i år.

I dagsläget ser förskolans största riktade statsbidrag, Kvalitetshöjande åtgärder i förskolan, ut att minska med 300 miljoner kronor totalt för riket år 2026. För Huddinge innebär det en minskning om cirka tre miljoner kronor, från 37 miljoner kronor 2025 till 34 miljoner kronor 2026.

Statsbidraget Maxtaxa sänktes 2025 på grund av indexering av inkomsttaket. Minskningen innebär ingen kännbar effekt för förskolenämndens resultat eftersom indexeringen av inkomsttaket har medfört att barnomsorgsintäkterna ökat. Intäkterna har hittills sett (per juni 2025) ökat i motsvarande grad som statsbidraget minskat.

Kompetensförsörjning och arbetsmiljö

Prognoser pekar på att den förväntade förskolläraryrbristen kan bli mindre kännbar i Huddinge kommun under planeringsperioden, men samtidigt ställs höga krav på hållbart ledarskap, hälsofrämjande arbetsmiljö och möjligheter till professionsutveckling. Att vara en attraktiv arbetsgivare bedöms vara avgörande för att bibehålla och rekrytera personal i en verksamhet som präglas av förändring.

Utöver detta ser förskolenämnden att det strategiska arbetet med att förbättra arbetsmiljön behöver fortsätta i enlighet med handlingsplanen för att minska den arbetsrelaterade utmattningen.

Konsekvenser av nämndens ekonomiska ramar i inriktningsärendet

Nämndens totala ram föreslås uppgå till 919 miljoner kronor, vilket är en ökning med 11 mnkr eller 1,2 procent jämfört med 2025. Förändringen beror främst på en lönekomensation (+19 miljoner kronor), pensionsjustering (-4 miljoner kronor) och volymomräkning (-4 miljoner kronor). Pensionsjusteringen motsvarar nämndens lägre pensionskostnader och är ett nollsummespel för nämnden. I det följande

kommenteras därför huvudsakligen lönekomensationen och volymomräkningen.

Avtalsrörelsen landade i tre procentenheters löneökning 2026 för både Kommunal och Sveriges Lärare, vilket motsvarar ungefär 24 miljoner kronor i ökade kostnader för förskolenämnden, inklusive effekt på externa utförare. Inriktningsärendet föreslår en lönekomensation på 2,5 procent eller 19 miljoner kronor (inklusive externa utförare). Det innebär ett effektiviseringsbehov på ungefär 5 miljoner kronor. Eftersom nämnden befinner sig i en anpassningsfas bedömer nämnden möjligheterna att effektivisera verksamheten som begränsade.

Minskningen av antalet barn i förskoleålder medför ett anpassningsbehov som uppgår till 4 miljoner kronor 2026 och 28 miljoner kronor totalt under planeringsperioden 2026–2028.

Förskolenämnden	2026	2027	2028	Summa
Volymomräkning (mnkr) utifrån befolkningsprognos per maj 2025	-4,3	-16,6	-6,8	-27,7

Nämndens ekonomiska situation är pressad och den senaste prognosen per april visade ett underskott på 34 miljoner kronor vid 2025 års slut. 22,6 miljoner kronor av underskottet beror på högre volymer och därmed högre kostnader till utförare (förskolepeng -20,5 miljoner kronor och lokalersättning -2,1 miljon kronor).

I Mål och budget 2025–2027 konstaterades att volymavstämningar bör göras i samband med helårsprognoserna per april och augusti och att de ekonomiska ramarna kan komma att justeras för nämnder med kraftiga volymavvikelser. Nämnden har fått ett tillskott på 11,5 miljoner kronor för fler barn än budgeterat. Det innebär att det prognostiserade underskottet sjunker till 22,5 miljoner kronor.

Utredning kring hur komensation för fördyring beträffande lokalvårdskostnader ska fördelas mellan nämnderna kommer att redovisas i samband med delårsrapporten per augusti. Nämndens prognostiserade underskott förväntas därmed sjunka ytterligare.

Arbete enligt beslutad åtgärdsplan

Personal

I samband med delårsrapporten per augusti 2024 beslutade nämnden om en åtgärdsplan för kommande år med fokus på personal och lokalkostnader för att möta behovet av anpassning till minskande barnantal och för att nå en ekonomi i balans. Åtgärder för anpassning av personalkostnaderna pågår, i första hand strävar arbetsgivaren efter att omplacera och matcha medarbetare mot de vakanser som finns i kommunen. I nämndens prognos per april bedömdes den ekonomiska effekten av omställningsarbetet uppgå till 10 miljoner kronor 2025.

Antalet årsarbetare, det vill säga personalens sysselsättningsgrad omräknat till heltidstjänster, var i juli 67 färre jämfört med i juli 2024, varav timanställda årsarbetare är den kategori som har minskat mest.

Lokalkostnader och strukturprogram

I takt med att antalet barn i förskolan sjunker, ökar lokalkostnader per barn. Det nyligen antagna strukturprogrammet är en viktig utgångspunkt i anpassning av lokalutnyttjandet framåt och för att skapa en hållbar lokalstruktur. I strukturprogrammet anges att strategin ska vara att avveckla förskolor med lågt kapacitetsutnyttjande och stora investeringsbehov och att kommande förskolor bör vara större i syfte att öka flexibiliteten.

Avveckling av ett antal förskolor genomfördes under 2023 och 2024. En översyn av lokalbeståndet genomfördes under 2024 och i slutet av året fattade förskolenämnden beslut om avveckling av ytterligare fem förskolor (totalt 325 förskoleplatser) till hösten 2025, vilket innebär en minskad hyreskostnad om 7,5 miljoner kronor 2026. Uppföljning av avvecklingar som har genomförts innevarande år visar att av cirka 160 inskrivna barn har i stort sett alla valt placering i andra kommunala förskolor från och med hösten. Det innebär att effektiviseringen blir högre än om en stor andel hade valt externa utförare.

En ny förskola i kommunal regi med kapacitet för cirka 160 förskolebarn håller på att uppföras på Hälsovägen i Flemingsberg. Förskolan beräknas vara färdigställt till årsskiftet 2025/2026. Huga Bostäder är hyresvärd och nämnden kommer behöva komensation för de ökade hyreskostnaderna för att uppnå budgethållning. Hyreskostnaden är inte fastställd.

Strukturprogrammet anger även att en generell förutsättning för hållbar lokalstruktur är att utveckla nya kungemensamma arbetssätt där medarbetare från olika förvaltningar och bolag löpande analyserar och följer utvecklingen i de olika kommundelarna. Arbetet ska ligga till grund för en gemensam bedömning av befintlig kapacitet, byggtakt, avstånd till förskolor, resmönster och barnens in- och utpendling. Som stöd ska en gemensam databas för strategisk lokalplanering utvecklas.

Måltider

En ny samlad måltidsorganisationen för de kommunala förskolorna och grundskolorna träder i kraft i samband med höstterminen 2025. Den förväntas på sikt leda till ökad kostnadseffektivitet, bland annat genom samordningsvinster, effektivare arbetssätt, tydligare kontroll av inköp samt förbättrade inköpsavtal och inköpsmönster.

Organisationsöversyn

Under 2024 och början av 2025 har en översyn gjorts av administrativa processer och organisationsdelar på central nivå, parallellt med uppföljning av utfallet av tidigare genomförd organisatorisk anpassning. Arbetet har bland annat lett fram till att avdelningen för ekonomi, lokaler och planering har delats upp i syfte att förstärka ledning och styrning av verksamheten samt skapa en naturlig hemvist för den kommande måltidsorganisationen. Översynen har också synliggjort behov av ökat samarbete, förstärkt arbete inom kommunens ansvar som hemkommun inklusive utökad dialog med fristående aktörer och förenkling och/eller automatisering av flera administrativa processer. I början av 2025 flyttade centralförvaltningen till ett gemensamt kontor för att underlätta effektivisering av arbetssätt och processer med fokus på såväl verksamheter som Huddingefamiljen.

Sammantagen bedömning

Nämnden befinner sig i en anpassningsfas till följd av de minskande volymerna och är därför i ett pressat ekonomiskt läge på grund av svårigheter att anpassa verksamhetens kostnader i takt med den vikande efterfrågan på förskoleplatser. För att tillgodose nämndens behov av anpassning krävs en långsiktig och samordnad styrning. Verksamheten behöver samtidigt ges förutsättningar att hantera nya krav och växande behov utan att kvalitet och likvärdighet riskeras, samt med bibehållen tillit från Huddingefamiljen och arbetsro för personalen. På kort sikt bedömer därför nämnden att möjligheterna att genomföra ytterligare kostnadseffektiviseringar är begränsade. En viktig faktor kommer vara att vända den negativa utvecklingen med att en större andel vårdnadshavare väljer att placera sina barn hos externa utförare.

Investeringar

Förskolenämndens investeringsram för 2026 uppgår till 6,8 miljoner kronor och därefter 4,8 miljoner kronor årligen för perioden 2026–2030 i inriktningsärendet (totalt 25,8 miljoner kronor).

Nämndens investeringsbehov 2026 hänförs till stor del till pågående projekt beträffande ny förskola på Hälsovägen i Flemingsberg. Det medför behov av inventarier såsom möbler och IT-utrustning. Övriga investeringar avser löpande behov av re- och nyinvesteringar avseende inventarier, arbetsmiljöåtgärder och accesspunkter.

Nämnden har tidigare haft en relativt låg upparbetningsgrad, det vill säga använt relativt begränsad andel av investeringsramen. En förklaring är nya rutiner kring genomförande av verksamhetsanpassningar. Framöver kommer nämnden enbart att använda tilldelad investeringsbudget till inköp av inventarier, såsom möbler och dylikt. Ändrade lagkrav, arbetsmiljöåtgärder och ökade krav kring trygghets- och säkerhetsfrågor kan medföra ett högre behov av verksamhetsanpassningar.

Vid kontroll av föreslagen investeringsram och investeringsbehov för perioden gör nämnden bedömningen att den tilldelade investeringsramen är tillräcklig för de behov som enheterna har avseende inköp av möbler.

Driftskostnaden i form av ökade kapitalkostnader om alla investeringsmedel utnyttjas beräknas uppgå till totalt 2,6 miljoner kronor för perioden.

Nämndens investeringsbehov med driftkonsekvenser redovisas närmare i bilaga till yttrandet.

Lokalresursplan

Lokalresursplanen beskriver framtida behov av verksamhetslokaler i syfte att underlätta planering för förändringar av lokalbeståndet över tid samt utgöra ett samlat bedömningsunderlag för kommunens underhålls- och investeringsbehov.

Nämnden framhåller att det fortsatt är viktigt att se över lokalutnyttjandet för att optimera beläggningsgraden med utgångspunkt i behovet av förskoleplatser.

I lokalresursplanen anges att kommunstyrelsen ska genomföra en förstudie för uppförande av en ny förskola i

Gladö kvarn, vilket ska samberedas med förskolenämnden och Huddinge Samhällsfastigheter AB. Uppdragsstart är inte angiven. Mot bakgrund av att behovet av förskoleplatser i området bedöms öka tidigare än vad som initialt bedömdes, ser nämnden ett behov av att uppdraget prioriteras till att genomföras under år 2026.

I övrigt ställer sig nämnden positiv till de omprioriteringar av uppdrag och förstudier som gjorts jämfört med tidigare planer samt att planen medger ökad flexibilitet för de uppdrag och förstudier som planeras att utföras från 2027 då uppdragsstart kommer anpassas efter framtida behov.

Ett ökat behov av platser för barn i behov av särskilt stöd har identifierats, vilket beskrivs i avsnittet *Nämndspecifik omvärldsanalys*. En kartläggning av behovet, dess omfattning samt konsekvenser för lokaler pågår för närvarande. Frågan har tidigare inte varit särskilt framträdande i den löpande samhällsplaneringen, men behovet kommer framöver att behöva belysas och hanteras i den övergripande planeringen för samhällsservice.

Eventuella förslag till ändrade taxor och avgifter

Förskolenämndens taxor och avgifter avser maxtaxa för förskola och pedagogisk omsorg. Dessa taxor och avgifter regleras i Huddinge kommuns författningssamling 6210 (HKF 6210).

När det gäller maxtaxan för förskola och pedagogisk omsorg beräknar och informerar Skolverket kommunerna varje år om inkomttaket och vad den högsta avgiften är för första, andra och tredje barnet i denna verksamhet. För de kommuner som tillämpar maxtaxa utgår ett statsbidrag.